

Liturgische handreikingen voor een viering rond zorg voor de schepping

Tweede editie, maart 2018

VOORWOORD

Al in 1990 riep paus Johannes Paulus II op tot een 'ecologische bekering', een ommekeer in ons denken en doen. Paus Franciscus herhaalt in zijn encycliek *Laudato Sí* de oproep tot ecologische bekering met hernieuwde urgentie.

'Bekering' betekent niets meer of minder dan een diepgaand veranderingsproces, waarbij we anders leren kijken naar deze wereld en onszelf. Deze wereld is ons gegeven door God, we hebben de verantwoordelijkheid daar met liefde en respect mee om te gaan. We zijn ten diepste verbonden met de hele schepping, zoals Franciscus van Assisië prachtig heeft uitgedrukt in zijn 'Zonnelied'.

Het besef van verwondering en verbondenheid met de schepping groeit wanneer het wordt gevoed door stilte, meditatie en gebed. Niet voor niets eindigt *Laudato Sí* met twee prachtige gebeden, een voor gelovige mensen uit alle religieuze tradities en een voor christenen. In die gebeden ligt de hele inhoud van de encycliek besloten.

Deze bundeling van teksten is bedoeld om katholieke en andere christelijke gemeenschappen van dienst te zijn bij de voorbereiding van gebedsdiensten waarin de zorg voor de schepping centraal staat.

Veel materiaal uit deze bundeling is afkomstig uit vier bronnen:

- de website van de Nederlandse Franciscanen (www.franciscanen.nl), waarop liturgische teksten te vinden zijn die de orde in internationaal verband heeft ontwikkeld naar aanleiding van het 35-jarig jubileum van het uitroepen van Franciscus van Assisië tot patroonheilige van de ecologie (in 1979)
- de bundel 'Meditatief leven. Hart voor de schepping – Keltisch christelijke spiritualiteit', in 2012 bij Narratio uitgegeven door leden van de Nederlandse Ionagroep
- de bloemlezing 'Aarde, mijn aarde', dat in 2011 werd uitgegeven door het Franciscaanse Milieuproject Stoutenburg; een boekje met teksten "om van de aarde te gaan houden", zoals de ondertitel luidt

Ik wil de werkgroep GVES van de Franciscanen in Nederland, de Ionagroep in Nederland en de mensen van Stoutenburg hartelijk danken voor hun bereidheid om teksten beschikbaar te stellen voor deze bundel.

Gerard Moorman
stafmedewerker Konferentie Nederlandse Religieuzen

INHOUD

Slotgebeden uit Laudato Sí	p. 4
Openingsgebeden	p. 6
Gebeden om vergeving	p. 7
Credo	p. 9
Voorbeden en Onze Vader	p. 13
Slotgebeden	p. 18
Verdere tekstsuggesties	p. 22
Teksten uit andere religieuze tradities	p. 29
Suggesties voor gezangen	p. 36
Nuttige websites	p. 37

SLOTGEBEDEN UIT LAUDATO SI

Gebed voor onze aarde

Almachtige God
die aanwezig bent in heel het universum
en in het kleinste van Uw schepselen,
Gij die al wat bestaat met tederheid omgeeft,
stort over ons de kracht van Uw liefde uit opdat
wij het leven en de schoonheid zouden beschermen.

Dompel ons onder in vrede opdat wij
als broeders en zusters zouden leven
zonder iemand schade te berokkenen.

O God van de armen,
help ons de verwaarloosden te hulp te komen
en degenen die op deze aarde vergeten worden
en in Uw ogen zo veel waarde hebben.

Genees ons leven,
opdat wij beschermers zouden zijn van de wereld
en geen roofdieren,
opdat wij schoonheid zouden zaaien
en geen vervuiling noch vernieling.

Raak de harten
van hen die alleen winst nastreven
ten koste van de aarde en de armen.
leer ons de waarde van ieder ding
te ontdekken, met bewondering te beschouwen,
te erkennen dat wij ten diepste één zijn
met alle schepselen
op onze weg naar Uw oneindig licht.

Dank U omdat Gij alle dagen met ons bent.
Ondersteun ons, zo bidden wij U,
in onze strijd voor gerechtigheid, liefde en vrede.

Christelijk gebed met de schepping

Wij loven U, Vader, met alle schepselen,
die uit Uw machtige hand zijn voortgekomen.
Zij zijn de Uwe en zijn vervuld van Uw aanwezigheid
evenals van Uw tederheid.
Geloofd zijt Gij.

Zoon van God, Jezus,
alle dingen zijn door U geschapen.
Gij hebt U in de moederschoot van Maria gevormd,
Gij hebt deel uitgemaakt van deze aarde
en Gij hebt met menselijke ogen naar deze wereld gekeken.

Vandaag leeft Gij in elk schepsel
met Uw heerlijkheid van Verrezenen.
Geloofd zijt Gij.

Heilige Geest, die door Uw licht
deze wereld naar de liefde van de Vader richt
en het zuchten van de schepping vergezelt,
Gij leeft ook in ons hart
om ons op te wekken tot het goede.
Geloofd zijt Gij.

O God, Drie-één,
verheven gemeenschap van oneindige liefde,
leer ons U te schouwen
in de schoonheid van het universum,
waar alles ons van U spreekt.
Wek onze lof en dankbaarheid
voor elk wezen dat Gij geschapen hebt.
Geef ons de genade
ons innig één te voelen met al wat bestaat.

God van liefde, toon ons
onze plaats in deze wereld
als instrument van Uw genegenheid
voor alle wezens van deze aarde,
omdat geen enkel door U vergeten wordt.
Verlicht de machthebbers en geldbezitters
opdat zij zich hoeden voor de zonde van onverschilligheid,
het algemeen welzijn liefhebben, de zwakken begunstigen,
en zorg dragen voor deze wereld waarop wij wonen.

De armen en de aarde smeken:
Heer, grijp ons door Uw macht en Uw licht
om elk leven te beschermen,
om een betere toekomst voor te bereiden,
opdat uw Rijk van gerechtigheid, vrede, liefde en schoonheid zou komen.
Geloofd zijt Gij.

Amen.

OPENINGSGEBEDEN

Dat wij ons openen voor de rijkdom van de schepping

God, vader en moeder van al wat bestaat,
U heeft ons naar Uw beeld geschapen en ons een plaats gegeven
te midden van al die andere broeders en zusters.
Wij vragen u dat we ons steeds verder openen
voor de rijkdom van uw schepping
en haar naar vermogen tot haar recht laten komen
als uitdrukking van uw liefde.
Door Christus onze Heer.
(www.francis35.org)

God van aarde, water, lucht en vuur

God van aarde, water, lucht en vuur,
U hebt deze wereld het licht laten zien
en haar beplant en bevolkt met allerlei leven.
Planten, dieren en mensen,
zij allen, zijn afhankelijk van Uw gaven.

Daarom bidden wij U:

Om vruchtbare aarde voor alle gewassen,
voor Uw woord in ons hart,
om helder water dat alle dorst lest,
dat ons van angsten en zorgen schoonwast,
om frisse lucht die de natuur doet ademen
en ons de adem van Uw Geest doet voelen;
om vuur dat warmte schenkt
en licht om ons heen en in ons hart.

God, als wij de kringloop zien van Uw natuur:
dan is het niet zo moeilijk
te geloven in de verrijzenis.
Versterk dit geloof in ons
door Jezus, die Uw Zoon en onze medemens is.
Amen.

GEBEDEN OM VERGEVING

Geef ons ogen om te zien wat juist is

God, wij hebben geprobeerd te heersen over Uw Schepping,
maar wij hebben haar respectloos behandeld.

Geef ons ogen, die zien wat juist is. Ogen, die herkennen wat veranderbaar is.

Ogen, die een vergezicht zien en dromen van een wereld,
waar het goede der aarde eerlijk gedeeld wordt.

Amen.

(www.francis35.org)

Open onze harten

God, die ons van harte liefheeft,

WIJ KOMEN TOT JOU MET ONZE ZORGEN.

Om de schade aan onze planeet

HUILEN WIJ, SCHEPPER GOD.

Om de oneerlijke gevolgen voor de armen,

HUILEN WIJ, HERDER GOD.

Om onze blindheid en angsten,

HULEN WIJ, HEILIGE GOD.

Liefdevolle God,

neem de angsten weg

die ons verlammen

en geef ons de moed

uw liefde en gerechtigheid

handen en voeten te geven.

Amen.

(Chris Polhill, in 'Meditatief leven, hart voor de schepping' van de Ionagroep NL)

Keer ons, God

v. Zoals de aarde zich keert
van nacht naar dag,
van dag naar nacht,

a. KEER ONS OM. GOD.

Van ons egoïsme
KEER ONS OM, GOD.

Van onze dwaasheid
KEER ONS OM GOD.

Naar gerechtigheid
KEER ONS OM, GOD.

Naar liefde
KEER ONS OM, GOD.

Zoals de aarde zich keert
van nacht naar dag,
van dag naar nacht,
KEER ONS OM, GOD.

(Ruth Burgess, in 'Meditatief leven, hart voor de schepping' van de Ionagroep NL)

CREDO

Credo van de Iona-communiteit

a. God, die hemel en aarde schiep
b. EN HET LAND GRONDDE OP DIEPE WATEREN,
a. God, die de vloed over de aarde deed gaan
b. EN ONS EEN BELOFTE DEED,
a. God, die het water scheidde
b. EN HET VOLK DE VRIJHEID GAF,
a. God die ons voert naar vredig water
b. EN ONS NIEUWE KRACHTEN GEEFT,
allen: WIJ BELIJDEN ONS GELOOF IN U.

a. Jezus, die over het water liep
b. EN DE WOEDENDE GOLVEN DEED BEDAREN,
a. Jezus die water in wijn veranderde
b. EN ONS DOOPT MET WATER, GEEST EN LIEFDE,
a. Jezus die discipelen de voeten waste
b. EN ONZE ZIELEN REINIGT,
allen: WIJ BELIJDEN ONS GELOOF IN U.

a. Heilige Geest, die is uitgestort
b. EN TOT ONS KOMT ALS WATER EN VUUR,
a. Heilige Geest, die kracht en macht is
b. EN ONS VERZADIGT MET LEVEND WATER,
a. Heilige Geest die genade en liefde is
b. EN GODS GESCHENK VOOR IEDER VAN ONS,
allen: WIJ BELIJDEN ONS GELOOF IN U.

(Uit: 'Meditatief leven, hart voor de schepping' van de Ionagroep NL)

Credo voor de Aarde

Ik geloof in de heiligheid van de aarde,
de heelheid van de schepping,
en de waardigheid van alle schepselen.

Ik geloof in een genadige God,
die de mensheid, man en vrouw,
schiep naar zijn beeld
en hen de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid gaf
de aarde te onderhouden.

Ik geloof dat wij, mensen,
gefaald hebben voor God en voor onszelf.
Wij hebben de aarde overheerst
in naam van hebzucht en 'ontwikkeling',
mensen en schepselen hebben wij gekleineerd,
bossen verwoest, lucht, rivieren en zee verontreinigd
en de toekomst van onze kinderen op het spel gezet.

Ik geloof dat we onszelf vernietigen
als we de aarde verwoesten.
Wij moeten zuinig zijn op de aarde
en haar beschermen,
niet alleen voor ons eigen overleven
maar vanwege de zaak van Moeder Aarde.

Ik geloof dat wij ons omgaan met de schepping,
onze waarden en onze leefstijl moeten veranderen.
Daarom: toon berouw, vast en bid,
consuminder, verspil niets,
werk aan gerechtigheid en vrede.

Begeer niet het bos van je naasten,
noch de vlinders, de witte stranden
of de bijna uitgestorven dieren.

Begeer geen goedkope arbeidskrachten,
onderdruk geen kinderen, geen vrouwen.
Koester de inheemse volkeren,
de daklozen, vluchtelingen,
de slachtoffers van oorlogen.

Ik geloof dat alles in het leven
met elkaar verweven is :
Schepper en schepsels,
adem en gebed,
de kosmos en het individu,
voedsel en vrijheid,
West, Noord, Oost en Zuid,
seksualiteit en spiritualiteit,
ecologie en theologie.

Ik verbind mij er daarom toe
om samen met alle betrokken mensen
overal ter wereld
zorg te dragen voor Moeder Aarde,
vrede en gerechtigheid te bevorderen,
te kiezen voor het leven
en dat te vieren.

In deze dingen geloof ik.

Amen

(Tekst: Elisabeth S. Tapia, Filipijnen)

Wij behoren toe aan de Schepper

V = voorganger A = allen

V. Wij behoren toe aan de Schepper
naar wiens beeld wij allen zijn gemaakt.

A. In God ademen we
in God leven we,
in God delen we het leven met de hele schepping.

V. Wij behoren toe aan Jezus Christus
het evenbeeld van God en van menselijkheid.

A. In Hem ademt God,
in Hem leeft God,
door Hem zijn we verzoend.

V. Wij behoren toe aan de Heilige Geest,
die ons nieuw leven geeft
en ons geloof versterkt.

A. In de Geest leeft liefde op,
in de Geest leeft waarheid,
Gods adem zet ons voortdurend in beweging.

V. Wij behoren toe aan de Heilige Drie-Eenheid,
die één is in allen en Drie-in-Een.

A. In God zijn wij allen geschapen
in Christus zijn wij allen gered,
in de Geest zijn wij allen verbonden.

Per Harling

Geloven in verbondenheid

In beurtzang

a) Wij geloven dat de Schepping een gave is van God,
een uitdrukking van de goedheid van de Schepper.

b) Wij mensen maken deel uit van deze schepping,
en als mensen hebben wij ook deel aan Gods scheppende kracht.

a) Wij geloven dat de natuurlijke hulpbronnen van land,
water en lucht kostbare geschenken zijn van onze Schepper,
waarmee wij met liefde en met zorg moeten omgaan.

b) Wij geloven dat wij de verantwoordelijkheid hebben

om ons te informeren over wat belangrijk is voor ons volk
en onze regio en om deze informatie te delen met anderen.

a) Wij geloven dat wij niet zijn geroepen om in een isolement
maar om in gemeenschappen te werken,
verbonden met vrouwen en mannen,
lokaal, onze regio en wereldwijd.

b) Wij geloven dat wij kunnen vertrouwen op elkaars kracht en ondersteuning,
om zo te bouwen aan dat waarvoor wij staan,
om zo de grenzen te overschrijden die ons verdelen.
In verbondenheid houden wij stand.

a) Wij geloven dat wij kunnen bloeien als bloemen,
als wij in Gods liefde zijn geplant.

b) Wij geloven dat wij als christenen zijn geroepen vrede stichters te zijn
in de ware vrede die God ons belooft.
En dat dit ook betekent
dat wij soms de rust moeten verstoren zoals Jezus doelbewust deed,
om zo de doelstellingen van God weer te herstellen.

a) Wij geloven dat elke cultuur een gave van God is;
en dat wij zijn geroepen onze culturele waarden te gebruiken
om een samenleving van gerechtigheid en vrede op te bouwen.

b) Wij geven uitdrukking aan dit geloof,
in de herinnering aan de liefde van God, de genade van Christus
en de gemeenschap van de Heilige Geest.

Allen: Amen

*(Gebaseerd op een geloofsbelijdenis van vrouwen in Tonga,
uit: 'Geef ons heden ons dagelijks brood. Bidden met de armen', 2003, Jan Brock)*

VOORBEDEN EN ONZE VADER

U kent ieder schepsel

God van liefde, Schepper van het heelal, U kent ieder schepsel en weet wat een ieder nodig heeft.

Wij vertrouwen U onze voorbeden toe en vragen U,
'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

* Voor kerken, en kerkelijke gemeenschappen, dat zij acht slaan op de tranen van Moeder Natuur, beschadigd als zij is door het menselijke onvermogen zorg te dragen als een verantwoordelijke rentmeester. Laat ons bidden...

'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

* Voor internationale organisaties, dat zij zich blijvend verzetten tegen uitputting van de aardse bronnen, die ons zo genereus werden verstrekt. Laat ons bidden...

'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

* Voor de vele broeders en zusters bidden wij, die dagelijks tekort komen, doordat wij dagelijks verspillen.

Laat ons bidden...

'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

* Voor politici en stemgerechtigden, dat zij beseffen dat respectloos omgaan met de Schepping onze naasten beschadigt en de vrede ondermijnt.

Laat ons bidden...

'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

* Voor gelovigen, dat zij hun rentmeesterschap in woord en daad uitdragen en daardoor bijdragen aan een wereld vol liefde, gerechtigheid en vrede.

Laat ons bidden...

'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

* Voor ons, hier bijeen, dat wij bewuste keuzes maken in hoe wij omgaan met het milieu en met de mensen om ons heen.

Laat ons bidden...

'God, die met liefde al het leven omgeeft, verhoor ons.'

Genadige God,

Schenker van al het Goede, dank U dat U ons in gemeenschap met Uw andere schepselen laat leven. Door hen en met hen loven wij U en vragen wij U Uw Heilige Geest over deze wereld uit te storten, zodat Uw heerlijkheid zichtbaar wordt. Wij vragen U dit in de naam van Jezus Christus, onze Heer.

Amen

(www.francis35.org)

Om heling

God, geef dat wij uw schepping respecteren en koesteren.
Heer onze God, wij bidden U verhoor ons.

God, zegen al uw schepselen als tekens van uw wonderbaarlijke liefde.
Heer onze God, wij bidden U verhoor ons.

God, help ons een einde te maken aan het lijden van de armen
en om heling te brengen.
Heer onze God, wij bidden U verhoor ons.

God, help ons om onze technologische inventiviteit in te zetten
om de schade te herstellen, die wij hebben aangericht op aarde
en om onze natuurlijke leefomgeving, uw gave, te beschermen.
Heer onze God, wij bidden U verhoor ons.

*(Faithful Stewards of Gods Creation: a Catholic Resource
for Environmental Justice and Climate Change. Vertaling: GM)*

Kom licht van God

O God, Schepper van het heelal en van alles wat leeft en ademt,
vanuit uw woonplaats verkwikt u de bergen en de bossen.
De aarde is vol van de vruchten van uw werk.
U laat het gras voor de kudden ontspruiten,
planten en vruchtbomen voor het dagelijks voedsel
van de mensen.

U vertrouwt uw schepping aan ons toe. Wij smeken u:
behoed ons voor de verleiding van macht en heerszucht.
Laat uw Geest van wijsheid ons leren
hoe we het best kunnen zorgen voor wat u ons hebt toevertrouwd.
Adem uw Geest van leven over uw schepping en over de hele mensheid.

*A: Kom licht van God, verlicht de aarde
vervul onze harten en blijf met uw wereld.*

We smeken u, zegen iedere inspanning en iedere poging,
Alle moeite om het evenwicht en de schoonheid van uw schepping te herstellen.
Vernieuw het gezicht van de aarde, opdat ieder mens
in vrede en gerechtigheid kan leven, als vrucht van uw Geest van liefde.
Adem uw Geest van leven over uw schepping en over de hele mensheid.

*A: Kom licht van God, verlicht de aarde
vervul onze harten en blijf met uw wereld.*

We smeken u God,
zegen de vruchten van de aarde en het werk van onze handen
en leer ons de overvloed van uw gaven te delen.
Zend regen naar de droge grond, zon en goed weer
waar de oogst door stormen bedreigd wordt.
Adem uw Geest over uw schepping en over de hele mensheid.

*A: Kom licht van God, verlicht de aarde
vervul onze harten en blijf met uw wereld.*

Van u, O Here God, komen alle gaven en we danken u daarvoor.
Hoor hoe het zuchten opstijgt uit uw schepping.
luister naar het lijden van de mensen.
Zend ons uw zegen, opdat we, in alle volheid, het nieuwe leven mogen leven
Zoals ons dat aangeboden wordt door Jezus Christus, onze Heer. Amen

Communitéit van Grandchamp, Areuse/NE (Zwitserland); vertaald door Elizabeth Stace

Ons leven, met alle wel en wee

God van alle bestaan,
ons leven leggen wij in uw handen
met alle wel en wee.

Ons leven en dat van wie naast ons is:
mens, plant en dier, niets blijft voor U verborgen.

Hier zijn wij met ons geloof en onze twijfel,
met onze vreugde en ons verdriet, onze hoop en onze wanhoop.
Hier zijn we met onze wonden
en de wonden die we hebben veroorzaakt.

In geloof en twijfel, in vreugde en verdriet,
in hoop en wanhoop zijn we verbonden
met het geloof en de twijfel van onze broers en zussen,
met hun verdriet en vreugde, hoop en wanhoop.

Wij bidden om uithoudingsvermogen
voor hen die slachtoffer zijn
in deze wereld van geweld en onrechtvaardige verhoudingen.

Wij bidden om geduld
voor hen die om hen staan en hen steunen,
en zich inzetten voor vrede en gerechtigheid.

We bidden om geestkracht
voor wie zich inzetten voor duurzaamheid;
voor wat goed en kostbaar is
om te gebruiken en te bewaren:
een aarde die niet uitgeput wordt door een welvarende bovenlaag,
maar in alle rijkdom voor allen die haar bewonen wordt gerespecteerd.

Wij bidden om verbeeldingskracht
voor allen die vrede dienen.

Laat ons opnieuw de vreugde proeven van uw bevrijding
en versterk onze wilskracht.

U hebt ons wegen laten zien
die naar het leven leiden;
uw aanwezigheid vervult ons met blijdschap.

Als het warm is, geef dat wij ervan mogen genieten;
als het koud is, geef dat wij bescherming vinden.

Moge God ons vergeven,
Christus ons hernieuwen
en de Geest ons doen groeien in liefde.

(In 'Meditatief leven, hart voor de schepping' van de Ionagroep NL)

Inleiding op het Onze Vader

Vg. Ons gebed tot de Heer
ontslaat ons niet van onze verantwoordelijkheid.
Het behoedt ons wel om onszelf tot heer en meester van de aarde uit te roepen.
Met de woorden van Jezus willen we ons daarom keren tot Hem die de schepping aan ons toevertrouwt:

Onze Vader

Onze Vader die in de hemel zijt,
U bent ook aanwezig in de lucht, de aarde, de bossen en oceanen,
Uw naam worde geheiligd,
door de zorg die we tonen voor uw schepping,
Uw koninkrijk kome,
alles wat u maakt is goed,
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel
Uw wil om de aarde te bewerken en te verzorgen.
Geef ons vandaag ons dagelijks brood,
opdat iedereen voldoende mag hebben om het leven in volheid te leven.
Vergeef ons onze zonden
onze hebzucht, onze uitbuiting, ons gebrek aan zorg voor komende geslachten.
Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven
door verzoening met gerechtigheid en vrede.
Leid ons niet in verzoeking,
de verzoeking om heersen over gelijk te stellen aan uitbuiting.
Maar verlos ons van het kwaad,
het kwaad van het vernietigen van uw goede schepping.
Want van U is het koninkrijk,
van U, Heer, niet van ons,
De kracht en de heerlijkheid,
in het kruis en in de wederopstanding,
In eeuwigheid,
U was het begin en U bent het einde.
Amen

*Overgenomen uit ECEN liturgical suggestion 2004
CTBI Eco-Congregation Programme*

UITNODIGING TOT DE COMMUNIE

Voorganger: Jezus is niet zomaar gestorven.

Zijn dood had een betekenis, was een teken voor ons.

Het was ook niet het einde, maar een begin van een nieuwe tijd.

En Jezus' opdracht luidde: doe evenzo,

breek en deel jouw leven met de ander, je reisgenoot, je lotgenoot.

Zo worden brood en wijn, gebroken en gedeeld,

teken van zijn verbond met ons.

Zo willen wij ook nu dit brood delen, omdat wij geloven in Zijn verbond,

het verbond van Jezus, onze broeder in leven en sterven.

SLOTGEBEDEN

Help ons dienaren te zijn van vrede en gerechtigheid

Onze God, wij bidden u dat de viering van dit sacrament ons steeds dieper zal verbinden met Uw geheim zoals zich dat openbaart in uw schepping en in Uw zoon Jezus Christus.

Help ons dienaren te zijn van Vrede en Gerechtigheid en dat wij U eren in onze eerbied voor uw schepping die u bestemd hebt voor het welzijn van heel uw volk op aarde.

Dat vragen wij u in Christus onze Heer.

(www.francis35.org)

Slotgebed

Schepper, U draagt alle leven in uw handen
en roept ons op mee te werken aan uw wereld.

Wij danken U

voor alle momenten van inspiratie en kracht,
voor dit samenzijn met elkaar, rondom uw Naam.

Ga met ons mee en vervul ons met
liefde en eerbied voor U en uw Schepping.

Vandaag en alle dagen van ons leven.

Amen.

Gebed van Catholic Earth Care Australia

God van de zon en de maan,
van de bergen, dalen en woestijnen,
God van de machtige oceanen, rivieren en meren,
God van alle schepselen die leven in de zeeën
en vliegen in de lucht,
van elk levend wezen dat groeit en beweegt op uw heilige aarde.

Wij zijn door Christus gevormd tot uw volk,
geroepen om uw schitterend licht te brengen in de wereld.

Als lichaam van Christus zijn wij dragers van de boodschap
dat de schepping gekoesterd moet worden.

U heeft ons de zorg toevertrouwd voor de aarde
die U heeft geschapen.

Help ons de aarde te beminnen en te respecteren,
te herstellen wat we hebben beschadigd.

Geef ons de wijsheid en de passie
om onze geest, hart en manier van leven te vernieuwen.

Mogen wij zo worden tot het mosterdzaadje in onze wereld,
dat zorgt voor een ecologische bekering

en dat zich verspreidt over alle hoeken van de aarde.

Voor het welzijn van ons en van alle generaties die komen.

We vragen U dit door Christus, onze Heer.

Amen.

(*Vertaling: GM*)

Maak onze aarde tot een tuin

God onze Vader
Gij draagt en ondersteunt ons
Op onze weg door het leven
Verhoor ons gebed
Maak onze aarde tot een tuin
Waarin het goed is te leven en te werken.
Wees onze toevlucht
De grondslag van ons bestaan
Handel aan ons naar uw goedheid
En bewijs de wereld uw mildheid.
In Christus onze Heer
Amen

Zegenbede Iona-community

Wees krachtig als de aarde.
Wees liefdevol als Christus.
Leef met elkaar in vreugde
tot zegen voor God, de aarde
en de mensen, nu en altijd.

(In 'Meditatief leven, hart voor de schepping' van de Ionagroep NL)

Zegenbede uit Anglicaans bisdom Melbourne

Moge God de Vader, die de lelies van het veld kleedt
en de vogels in de lucht voedt,
ons geven wat we nodig hebben
voor leven in al haar volheid.
Amen.

Moge God de Zoon, die door Zijn dood ons tot nieuw leven bracht
ons bijstaan om de aarde te koesteren.
Amen.

Moge God de Geest die over de wateren van de schepping zweefde
en vanuit chaos de wereld vormde
het aanschijn van de aarde vernieuwen.
Amen.

Laten we gaan in vrede
om Christus te dienen
en te handelen en bidden
voor de toekomst van de aarde.
Amen

(Vertaling: GM)

Benedicite - Godlof

Zegen de Levende, engelen van God,
Zegen de Levende, heilige mensen die ons voorgingen,
Zegen de Levende, jullie die voor Hem (Haar) gezongen hebben,
Zegen de Levende, trouwe zielen, mensen die leefden in liefde en hoop,
Zegen de levende, lieve mensen om ons heen,
Zegen de Levende, schapen en koeien, dansende lammeren in de wei,
Zegen de Levende, die zo glinsteren onder water,
Zegen de Levende, roeken met je gekras in de bomen,
buizerd hoog boven ons in de lucht,
Zegen de Levende, meeuwen, als je lachend, roepend langs zeilt,
sternen, genten als je loodrecht plonst in zee,
tuimelaars, dolfijnen als je danst in de golven,
Zegen de Levende, leeuwerik met je lied in de lucht,
merel die me wekt in de morgen,
piepers en tapuiten, zangers en winterkoninkjes die de struiken hun stem geven,
bijen gonzend over de heide.
Zegen de Levende, bloemen die de aarde kleur geven,
die een gouden glans leggen over de rotsen,
Zegen de Levende, rotsen die de eeuwen verdragen,
hoge gebergten, gladde stranden, diepblauwe baaien,
paarse diepte van de oceaan, winden, golven, regen en storm,
Zegen de Levende, jullie, alle goeds dat leven schept uit de hand van God.

Iona-community (in: Aarde, mijn aarde')

Wegzending en Zegen

Moge God die de dans van het leven heeft gemaakt,
die zich verheugt in de bloemen van het veld,
die chaos tot orde heeft herschapen,
ons leiden naar een leven en naar een kerk, waarin Gods heerlijkheid
in de schepping wordt weerspiegeld.

CTBI programma van de Eco-gemeenschap

Zegenbede

Moge de Schepper van al wat leeft en ademhaalt
ons leven zegenen en behoeden.
Mogen wij op onze beurt behoeden al wat leeft en ademhaalt.
Mogen wij ons daartoe gezegend weten:
In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest.
Amen.

Zegenbede

V. Nu we klaarstaan om te vertrekken
en de uitdagingen van ons leven en
van de wereld te accepteren.

Vragen we om Gods zegen:

Moge God ons zegenen met wijsheid
om voor de aarde zorg te dragen.

A. Amen

V. Moge God ons zegenen met liefde
om nieuw leven voort te brengen.

A. Amen

V. In de naam van God
de Schepper van de gehele wereld,
van Jezus, bringer van het nieuwe verbond,
en van de heilige Geest,
die ogen en harten opent.

A. Amen

V. Ga in vrede en wees getuigen van de hoop.

A. Amen

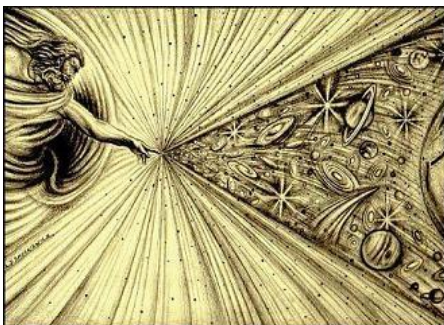
(Tweede Europese Oecumenische Assemblee, Graz 1997)

Zending en zegen

God, Schepper van al wat leeft,
Geest en Adem die ons doet leven,
zegen ons overvloedig
met wijsheid, zorgzaamheid en met gerechtigheid.

Zegen ons daartoe in de naam van
de Vader (+), de Zoon en de Heilige Geest.

Amen

VERDERE TEKSTSUGGESTIES

Lofzang der schepselen (Franciscus van Assisië)

Allerhoogste, almachtige, goede Heer, van U zijn de lof, de roem, de eer en alle zegening.
U alleen, Allerhoogste, komen zij toe en geen mens is waardig U te noemen.
Geloofd zijt Gij, mijn Heer, met al uw schepselen, vooral heer broeder zon,
die de dag is, en door wie Gij ons verlicht.
En hij is mooi en stralend met grote luister.
Van U, Allerhoogste, draagt hij het zinnebeeld.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door zuster maan en de sterren.
Aan de hemel hebt Gij ze gemaakt, schitterend, kostbaar en mooi.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door broeder wind en door de lucht en de wolken,
het helder weer en ieder jaargetijde, waardoor Gij uw schepselen in leven houdt.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door zuster water, die heel nuttig is, nederig, kostbaar en kuis.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door broeder vuur, door wie Gij voor ons de nacht verlicht.
En hij is mooi en vrolijk, stoer en sterk.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door zuster aarde, onze moeder die ons in leven houdt
en leidt en allerlei gewassen met kleurige bloemen en kruiden voortbrengt.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door hen die vergiffenis schenken door uw liefde, en ziekte en verdrukking
dragen. Gelukkig zij die dat dragen in vrede, want door U, Allerhoogste, zullen zij worden gekroond.

Geloofd zijt Gij, mijn Heer, door onze zuster de lichamelijke dood, waaraan geen levend mens
ontsnappen kan. Wee hen die sterven in doodzonde.
Gelukkig wie zij aantreft in uw allerheiligste wil, want de tweede dood zal hun geen kwaad doen.

Loof en zegen mijn Heer en dank en dien Hem met grote nederigheid.

Alleen Liefde

Mogen we de ernst van de situatie
begrijpen en beseffen
dat liefde onze enige redding is.
Liefde voor onze kleine
en zo bedreigde aarde.

Alleen liefde kan ons hart
omvormen en ons maken
tot behoeders van leven
en van de aarde.

Alleen liefde kan onze ogen openen
voor de integriteit en rechten van alles wat leeft.

Alleen liefde kan ons
de nederigheid leren
die we zo nodig hebben
om goed met onze aarde
om te gaan.

Alleen liefde
kan het bedreigde leven behoeden
en voor uitsterven bewaren.

Mary de la Vette (geciteerd in: 'Aarde, mijn aarde')

Ga zachtjes

Elke plant, elk bloemblaadje,
elke graankorrel, elke persoon,
zingt uw lof,
Schepper God.

Elk wezen op aarde,
alle bergen en de weidse zeeën,
tonen ons uw glorie,
Geest van liefde.

En toch hebben handen vol hebzucht
uw schitterende schepping geplunderd en aangetast,
uw gave gegrepen en niet gedeeld,
geleefd als heersers van de aarde
en niet als gasten.

Nu krimpen gletsjers, vallen rivieren droog,
overstromen vlaktes en smelten ijskappen.

God, leer ons
om tedere stappen te zetten,
om in eenvoud te leven,
om zachtjes te gaan
in respect en liefde
voor alles wat U heeft gemaakt.

Amen

(Linda Jones/ CAFOD. Vertaling: GM)

Grote Geest van liefde

Grote Geest van liefde,
Kom tot mij met de kracht van het Noorden.
Maak mij moedig wanneer de koude winden van
het leven zich op mij storten.
Geef mij kracht en doorzettingsvermogen bij
alles wat moeilijk is, alles wat pijn doet
en alles wat ik wil ontlopen.
Maak mij op mijn levensweg ontvankelijk
voor alles wat uit het Noorden komt.

O Geest die uit het Oosten komt,
kom naar mij toe met de kracht van de rijzende zon.
Laat er helderheid zijn in mijn woorden.
Laat uw licht schijnen op mijn levenspad.
Doe mij altijd beseffen dat U het bent
die ons de nieuwe dag schenkt.
Laat me nooit zó overstelpt zijn door verdriet
dat ik niet meer opnieuw kan beginnen.

Grote Geest van de schepping,
Zend mij de warme weldadige Zuidenwind.
Troost en streel mij als ik me moe en koud voel.
Omhels mij, zoals Uw zachte adem Uw bladeren
aan de bomen omhelst.
Doe mij groeien naar de warmte van die adem,
waarmee U de hele aarde verwarmt.

O Grote Geest van al het leven,
Ik kijk naar het westen, daar waar de zon ondergaat.
Laat mij iedere dag even denken aan het moment
dat mijn levenszon ondergaat.
Laat mij nooit vergeten dat ik moet overgaan in U.
Geef me mooie kleuren.
Geef me een oneindige hemel om in over te gaan.
En als de tijd gekomen is om U te ontmoeten,
zal ik komen in heerlijkheid.

Schepper van alle leven,
ik bid tot U vanaf de aarde.
Doe me beseffen – elke keer dat ik haar aanraak –
dat ik nietig ben en Uw genade nodig heb.
Help me dankbaar te zijn voor wat de aarde
ons geeft en haar geen kwaad te berokkenen.
Zegen wat van Moeder Aarde komt en leer mij
Uw gaven lief te hebben.

Uit: *'Aarde, mijn aarde'*

God kleurt de regenboog (naar het boek Job)

Allen: Alle eer aan God,
die kleur geeft aan de regenboog.

A: De Heer heeft de aarde bodem gegeven
en haar maat en vorm bepaald.

B: Toen Hij de hoeksteen zijn plaats gaf
zongen de Morgensterren van blijdschap.

A: Hij schonk de zee het leven
en markeerde haar eb en vloed.

B: Hij verdwarrelde de sneeuw
en gaf vrij spel aan de regen.

A: Hij liet de bliksem los
en gaf windkracht aan de storm.

B: Hij schonk de aarde haar seizoenen
haar groeitijd en haar oogsten.

A: Hij schiep al wat loopt en kruipt,
al wat zwemt en vliegt schiep hij.

B: Met liefde zei Hij: 'Daar zij licht'
en met een lach gaf Hij de zon haar stralen.

Allen: Alle eer aan God
die kleur geeft aan de regenboog.

(Julia Morris, in 'Meditatief leven, hart voor de schepping' van de Ionagroep NL)

Belofte om Gods schepping te beschermen en te helen

- Wij zijn hier bijeen om ons verbond met God en elkaar te vernieuwen in Jezus Christus, onze Heer.
Wij zijn gekomen om een bijdrage te leveren aan de bescherming van Gods schepping

*Wij zijn gekomen als volgelingen van Jezus, om onze verbondenheid met elkaar uit te spreken
en de belofte uit te spreken ons in te zetten tegen onrecht en armoede.*

- Wij zijn gekomen om ons uit te spreken tegen alles wat het leven bedreigt.

*Wij zijn gekomen om elke dag weer nieuwe schoonheid te ontdekken in Gods schepping:
de zonsopgang en het ondergaan van de zon, vogels, bloemen en bomen,
een regenboog in de lucht, de sterren, de vele levensvormen in het bos.*

- Wij zijn gekomen om te luisteren naar de 'muziek van het universum',
water dat over rotsen vloeit, bomen die buigen in de wind,
regendruppels op het dak.

*Wij zullen altijd in gedachten houden dat God tot ons spreekt
in de schoonheid van zijn schepping,*

en we zullen ons best doen om antwoord te geven op de roep van God om alles wat Hij heeft geschapen te eerbiedigen.

(uit: Faithful Stewards of God's Creation. Vertaling: GM)

In de schepping toont God zijn liefde voor de mens

In de schepping toont God zijn liefde voor de mens,
In hem vat Hij de verschillende werelden samen.

Wij zijn broeder en zuster van de mineralen:
we hebben onze plaats in de ruimte
en ook wij voldoen aan de wetten van de zwaartekracht.

Wij zijn broeder en zuster van de planten:
Ook wij zijn ontstaan uit een zaadje,
wij ademen en voeden ons, we groeien op en sterven.

Wij zijn broeder en zuster van de dieren:
Geregeld stellen wij met verrassing vast
hoe het dier in ons wakker wordt.

Wij zijn broeder en zuster van de engelen:
ons lichaam draagt een geest
die met de hemelse geesten verwant is.

Wij nemen ook deel aan de natuur van God,
aan zijn geestvermogen en zijn scheppingskracht.
God heeft ons opgenomen in zijn heerlijkheid
en ons als medescheppers medeverantwoordelijkheid gegeven.

En dan zijn er nog de heel eigen kenmerken van de mens
zoals dat unieke lachen van ons.

Dom Helder Câmara, Uit: Misereor - Liturgische Bausteine 2009 (in: 'Aarde, mijn aarde')

Heb Gods schepping lief

Heb Gods schepping lief in al haar volheid,
tot op het kleinste zandkorreltje.
Bemin ieder blaadje, iedere zonnestraal Gods,
Bemin de dieren en de planten, bemin alle dingen.
Door uw liefde voor al het geschapene zult ge
tot het begrip van Gods mysterie in alle dingen geraken.
En als ge het eenmaal zo ver hebt gebracht,
zult ge er van dag tot dag meer kennis van verwerven.
En ten slotte zult ge de hele wereld beminnen
in één grote alomvattende liefde.

Dostojevski (geciteerd in: 'Aarde, mijn aarde')

Wat zou ik gelukkig zijn

Wat zou ik gelukkig zijn,
als ik de Schepper zou mogen eren.
Hij die alle dingen leidt,
de hemel met zijn engelen,
de lucht, de zee, ja eigenlijk alles.
Als ik met behulp van mijn boeken
zou nadenken over wat goed is voor mijn ziel;
Tijd zou nemen om met mijn loflied de hemel toe te zingen,
en tijd om mijzelf te wijden aan het leren van de psalmen.
Als ik tijd zou hebben om,
zeewier van de rotsen te oogsten,
of gelegenheid om te vissen.
Tijd om de armen eten te geven
en in mijn hut te zijn.
Tijd om te bidden voor het koninkrijk der hemelen,
en voor onze verlossing, dat zou ik wensen.
En daarnaast tijd voor wat werk, niet te zwaar —
wat zou ik gelukkig zijn.

Columba van Iona (521/522 — 59)

Wat vraagt de Heer nog meer van ons

Wat vraagt de Heer nog meer van ons
dan dat wij recht doen en trouw zijn
en wandelen op zijn weg.
Wat vraagt de aarde meer van ons
dan dat wij dienen en hoeden
als mensen naar Gods beeld?
Wat vragen mensen meer van ons
dan dat wij breken en delen
als ons is voorgedaan?
Het is de Geest die ons beweegt
dat wij Gods wil doen en omzien
naar alles wat leeft!

(naar een Australisch lied van Bill Wallace bij Micha 6, bewerkt door Willem van der Zee. Muziek: Arie Eikelboom. Uit: Zingend Geloven 5, 80)

Ik heb de hele winter niet geweten

Ik heb de hele winter niet geweten
dat er van U,
diep in dit dode woud,
ergens wat goud
bedolven lag.
Met lege hand en hart
en tot geen offeranden klaar
trad ik in 't bos en vond

Uw eerste krokus in de zon.
Hij stond zo schitterend
op het donkergroene mos,
zo enig licht
tussen het koude naakte hout,
en iets
wat ik de ganse winter was vergeten
ging weer aan 't smeulen
met een teedre gloed.
Zo stond ik lang
gelukkig en verenigd
met die kleine krokus in de zon,
en wist opeens
hoe diep de kleine dingen leven
en zei heel simpel: God, hoe mooi.

Paul Verbruggen (1891-1966)

TEKSTEN UIT ANDERE RELIGIEUZE TRADITIES

De aarde als leermeester

De aarde leert mij stilte
als ik de grassen zie die stil gevuld zijn met licht.
De aarde leert mij lijden
zoals oude stenen lijden om wat ze weten.
De aarde leert mij nederigheid
met de bloesems die nederig beginnen.
De aarde leert mij zorg
zoals de moeder die voor haar jongen zorgt.
De aarde leert mij moed
in de vorm van de boom die alleen staat.
De aarde leert mij beperking
als ik de mier zie die over de grond kruipt.
De aarde leert mij vrijheid
zoals de adelaar die hoog aan de hemel zweeft.
De aarde leert mij loslaten
wanneer de bladeren vallen in de herfst.
De aarde leert mij hernieuwd leven
in het zaad dat in de lente weer opkomt.
De aarde leert mij mijzelf vergeten
zoals gesmolten sneeuw zijn bestaan vergeet.
De aarde leert mij vriendelijkheid en mildheid herinneren
zoals droge velden in de regen huilen.

Indiaans, Noord Amerika (gecteerd in: 'Aarde, mijn aarde')

Moeder Aarde

Als ik grond, water, gras was, vrucht of bloem,
Over het aardronk zwierf met dieren en met vogels,
Dan had ik niets te vrezen.
In nimmer te slaken banden is het, waar ik ook ga,
Het onbegrensde ik.

Neem me weer op, Moeder Aarde,
Neem uw eigen kind weer in uw armen
In de plooiën van uw onmetelijke, beschermende gewaad.
Moeder Aarde, laat me uitdijen in uw grond,
Mezelf in alle richtingen verstrooien
Zoals de vreugde van de Lente.

Mij vermengend met uw aarde, mij voerend hemelhoog,
Liep u samen met mij rond de zonnepol,
Door talloze dagen en nachten,
Door eeuwen en aeonen, onvermoeid van gang;
Temidden van mij hebt u uw grassprietten gezaaid,
Uw bloemen zijn in groten getale zwaar ontloken;

Rijen bomen hebben hun bladeren laten vallen,
Hun ooft, hun bloemen, hun geurig stuifmeel.

Me verwonderend over de moeder in u,
Over uw schemerdonkere zoetheid,
Stel ik de mensenziel niet meer voorop.
U hebt me bekeerd met uw stof en uw grond.

Rabindranath Tagore (geciteerd in: 'Aarde, mijn aarde')

De aarde wacht op jou

De aarde is altijd gelukkig en openhartig.
Zij wacht op jou.
Zij heeft op je gewacht
De laatste triljoen levens.
Zij kan wachten tot in lengte van dagen.
Zij weet dat je op een dag naar haar terugkeert.
Fris en groen zal ze je verwelkomen
Net als de eerste keer,
Want liefde zegt nooit: 'dit is de laatste keer'.
Want de aarde is een liefhebbende moeder.
Zij zal nooit ophouden op je te wachten.

Thich Nhat Hanh, Vietnamese zenmonnik
(*geciteerd in: 'Aarde, mijn aarde'*)

Als de boom weg kon vliegen

Als de boom weg kon vliegen
zou ze de pijn van de zaag niet voelen.
De zon haast zich de hele nacht
om 's ochtends op tijd terug te zijn.
Het zilte water rijst op uit de zee
om als frisse regen de tuin te besproeien.

Een druppel verlaat zijn huis en trekt in bij een schelp
om op die wijze een parel te worden
Jozef verliet zijn wenende vader en ging naar Egypte.
Denk eraan hoe dat afliep.

Iedere beweging, verandering, reis
brengt kracht en liefde naar je terug.
En als je nergens heen kunt zoek dan
naar de openingen en de doorgang in jezelf.
Als je door deze schachten van licht heen gaat
zal het steeds veranderende schijnsel
jouw zelf veranderen.

Rumi, Soefi-mysticus (*geciteerd in: 'Aarde, mijn aarde'*)

Het huis dat wij bewonen

De vier hoeken van de aarde zijn het huis dat wij bewonen.

Daar groeien we op en bewegen we ons,
het is de plek waar we lachen en huilen.

Op de aarde worden we geboren, op de aarde sterven we.

De aarde is het middelpunt van ons bestaan, het begin van de weg die naar God zelf voert.

uit de Maya-traditie (*geciteerd in: 'Aarde, mijn aarde'*)

Uit de vier windstreken

God, Grote Geest van het Zuiden,

geest van alles wat warm is, zacht en kalmerend,

wij vragen U om de geest van groei, creativiteit en vruchtbaarheid.

U streelt ons met een koele bries

en U geeft ons sappige vruchten als de dagen heet zijn.

Help ons het levengevende water te koesteren en niet te verspillen.

Laat bloemen en fruitbomen groeien in onze tuinen

en op onze akkers voedzame granen.

Wij houden van ons land. Wij hebben respect voor al uw schepselen.

Wij prijzen U om de diversiteit,

om de harmonie en de rijkdom van uw schepping.

Ondersteun ons door de warmte van goede vrienden en vriendinnen

en houdt onze geest levendig.

Geest van het zuiden, verzeker ons van uw overvloedige zegen.

God, Grote Geest van het Oosten, wij richten ons tot U

daar waar de zon opkomt, waar het de kracht van nieuw licht

en de belofte van een nieuw dag begint.

Verlicht alles wat geboren wordt, kinderen en ideeën,

bewegingen en relaties.

Kleur al wat nieuw is in ons leven met de prille kleuren van een nieuwe dag,

tot uw eer en glorie, Geest van het Oosten.

God, Grote Geest van het Westen, waar de zon elke dag ondergaat,

wij richten ons tot U, vol lof over alle zonsondergangen

en dankbaar voor de veranderingen die we in ons leven meemaken.

Uw felle kleuren wekken ontzag bij ons en inspireren ons tegelijkertijd.

Uw machtige hand stuurt ons telkens naar verandering en vernieuwing.

Om de genade van vervulling bidden wij;

hou ons open voor wat het leven brengt, en geef ons de wijsheid

om de juiste keuzen te maken.

Geest van het Westen, verlaat ons niet, vragen wij,

als de tijd gekomen is om in moeder aarde terug te keren

ontvang ons dan in de armen van hen van wie wij houden.

God, Grote Geest van het Noorden, wij komen tot U

en vragen om de geest van nederigheid,

om te kunnen dragen wat koud is, moeilijk en onzeker in het leven.
Laat tegenwind ons niet tot overgave dwingen en ons vervreemden van mensen,
maar maak ons buigzaam, zodat we niet breken
en geef ons geduld als dingen soms wat langer duren.
Geest van het leven, Geest van het Noorden,
maak ons ontvankelijk voor de donkere kanten van het leven,
geef ons moed en uithoudingsvermogen om het leven in balans te houden.

Agnes Miclat-Cacayan, (Filipijnen – uit: ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’, Jan Brock)

Het tapijt van het leven

God, de hoogten vol rotsen, de weiden vol sappig gras.
de dampende paarden, de liefde van de mensen,
ze zijn allemaal lid van eenzelfde familie
In het kabbelende water klinkt de stem van onze voorouders.
De waterstroompjes zijn onze broers; ze stillen ons dorst.
De lucht is kostbaar voor de rode mens,
want alle levende wezens delen dezelfde adem,
dieren, bomen zowel als mensen.
God, leer ons en onze kinderen dat de aarde onze moeder is.
Als mensen haar bespuwen, spuwen ze op zichzelf.
De aarde is niet van de mensen, de mens is van de aarde.
Het tapijt van het leven werd niet door de mens geweven;
hij is er slechts een draadje van.
U, God, staat boven alles.

Noord Amerika, uit: ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’, Jan Brock

Laat mij in schoonheid wandelen

Grote Geest, wiens stem ik hoor in de winden,
wiens stem leven geeft aan de hele wereld,
luister naar mij!
Ik treed voor jou, ik, een van je kinderen.
Ik ben klein en zwak, ik heb je kracht en wijsheid nodig.
laat mij in schoonheid wandelen.
Laat mijn handen de dingen vereren, die jij gemaakt hebt.
Laat mijn oren jouw stem horen.
Schenk mij wijsheid, opdat ik de boodschap
die jij iedere boom, iedere rots,
iedere plant en ieder dier hebt toevertrouwd
mag erkennen.
Schenk mij wijsheid; laat mij in schoonheid wandelen.

Indianen uit Noord Amerika, uit: ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’, Jan Brock

Geef ons een hart dat begrijpt

Grote God, geef ons een begripvol hart.
Dat we van uw schepping niet meer wegnemen
dan wij teruggeven kunnen.
Dat wij niet met willekeur vernielen louter vanwege onze hebzucht.
Maar dat wij uw schoonheid met onze handen vernieuwen elke dag.
Dat wij nooit van de aarde nemen wat we niet echt gebruiken.
Grote God, geef ons een hart dat begrijpt
dat wij er een rotzooi van maken als we de muziek van de aarde verstoren.
Dat wij blind worden voor haar schoonheid
als we het gelaat van de aarde misvormen.
Dat wij er een stinkend hol van maken
wanneer we haar geuren bederven.
Grote God, wanneer wij zorgen voor de aarde,
dan bent u zorgzaam voor ons.
Beschermt u ons en houdt u ons in leven.

Indianen uit Noord Amerika, uit: 'Geef ons heden ons dagelijks brood', Jan Brock

Jouw adem doet de aarde leven

God, grote Geest, jouw adem doet de aarde leven.
Wij hebben jouw kracht en wijsheid nodig.
Laat ons in schoonheid onze weg gaan.
Laat onze ogen het lichtend rood van de ondergaande zon
voor altijd zien en vasthouden.
Maak ons wijs zodat wij herkennen wat Jij ons geleerd hebt.
Help ons de zin te doorgronden die in elk blad en steen verborgen zit.
Geef ons de bereidheid voor Jou te treden met schone handen
en heldere ogen.
Zodat wij tot Jou komen zonder schaamte, zonder schroom
als ons leven voorbijgaat.

Indianen uit Noord Amerika, uit: 'Geef ons heden ons dagelijks brood', Jan Brock

Uw lied klinkt in heel de schepping

Hoe prachtig, God, zijn de werken van uw handen!
De hemelen verkondigen uw glorie, het uitspansel laat zien wat U vermag.
In uw liefde hebt U ons macht gegeven over de schoonheid van uw wereld;
zon en sterren, heuvels en valleien, rivieren en meren
alle laten uw aanwezigheid zien.
De branding van de zee vertelt van uw ontzagwekkende macht;
de dieren op het veld en de vogels in de lucht
getuigen van uw wonderbaarlijke wil.
Het jagen van de wind, het ruisen van bomen in een bos,
en de dierbare stemmen van geliefden
openbaren dat U in ons midden bent.

VN Environment Programma

Zalig de dieren

Zalig de dieren, want zij zullen ons terugbrengen naar onze verloren onschuld;
zalig de grote walvissen, hun enorme intelligentie is ons een voorbeeld;
zalig de wolf, hij maakte al de schepping mee;
zalig de adelaar, die de koning van de vogels is;
zalig de duif en de mus die met ons samenleven;
zalig de koe, symbool van rust en vrede;
zalig de kleine muis die warmte zoekt in zijn holletje;
zalig de otters die zonder arglist spelen;
zalig de bijen die aarde vruchten geven;
zalig onze neven de mensapen die we zo vaak misbruikten;
zalig de olifanten met hun grote kennis;
zalig de varkens die zich voor ons opofferen;
zalig de grote katten die bijna geen gelijken kennen;
zalig alle wilde dieren die in harmonie leven met hun omgeving;
zalig de huisdieren die delen in ons leven en ons herinneren aan de Schepper;
zalig de mensheid die zover is afgedwaald.
Laten we luisteren naar onze moeder Aarde
en meer herders voor haar kuddes worden.
Zalig is de Schepping in al zijn pracht en praal,
want God leeft in ieder ding, ondeelbaar en onzichtbaar.

Mary de la Valette (V.S.)

Vergiffenis

Planten en dieren die in onze tuinen leven,
we nodigen jullie uit, we heten jullie welkom,
we vragen om vergiffenis en om jullie begrip..
Luister als we jullie namen noemen,
zoals ook wij naar jullie luisteren.
Mussen, meesjes, roodborstjes en vinken
die de dood vonden in netten;
haviken van wie de prooi werd vergiftigd;
salamanders, verdwenen vanwege gedempte sloten,
eekhoorns en mollen, doodgereden;
maar ook door ons gezocht en bewonderd.

Alle planten die we hebben vertrapt en vernield:
giftige dollekervel, varkensgras en akkerwinde,
stinkende gouwe en paarse distel.
Planten als onkruid beschouwd en uitgeroeid,
maar ook door ons gezocht en bewonderd.

Aan jullie denken we, jullie danken we, want we kunnen van jullie leren.
Voor jullie is deze ceremonie, naar jullie gaat onze zorg.

Green Gulch Zen Centrum, Engeland, uit: 'Geef ons heden ons dagelijks brood', Jan Brock

Lied van de Aarde

Ik kom voort uit de aarde; zij is mijn moeder;
ze deed mij met trots geboren worden;
ze voedde me op met liefde; ze wiegde me in de avond;
ze liet de wind voor me zingen;
ze bouwde een huis voor mij in harmonische kleuren;
ze voedde me met de vruchten van haar velden;
ze beloonde me met de herinnering aan haar lachen;
ze strafte me met het verstrijken van de tijd.
En op het eind, als ik verlang om verder te gaan
zal zij mij omarmen in alle eeuwigheid.

Anna Walters, Pawnee-indiaanse.

uit: Gesang des Regenbogens, Indianische gebete.

De aarde, ons huis

Wij roepen de aarde aan, onze huis
met zijn prachtige dalen en oprijzende bergen
zijn uitgestrektheid, boordevol leven.

Samen vragen we:

Wees ons leermeester en wijs ons de weg.

We roepen allen aan

die hebben geleefd op deze aarde,
onze voorouders en onze vrienden
die droomden van toekomstige generaties,
uit wier leven ons leven voortkomt
en voor wie wij dankbaar zijn

Samen vragen we:

wees onze leermeesters en wijs ons de weg.

We roepen aan al wat we heilig vinden,
Gods aanwezigheid en Gods geest,
die leven geeft en over de aarde waait
om hier bij ons te zijn.

Samen vragen we:

Wees onze leermeester en wijs ons de weg.

Zegenlitanie, Chinook Indianen, (Verenigde Staten)

SUGGESTIES VOOR GEZANGEN

- *Liedboek zingen in huis en kerk (NLB, 2013)*
- *Gezangen voor liturgie (Gvl)*
- *Randstadbundel (Rsb)*
- *Liedboek der kerken 1973 (Lbk)*

Aan u behoort, o Heer der heren - nr. 978 NLB, nr. 574 Gvl, 479 Lbk
De vogels van de bomen - nr. 979 NLB,
Het lied van Gods aanwezigheid - nr 456 Gvl, nr. 275 NLB, nr. 375 Rsb
Lieve boetseerder - nr. 983 NLB, 490 Gvl
Zolang er mensen zijn op aarde - nr.981 NLB, 567 Gvl, nr. 401/481 Rsb, 488 Lbk
De aarde is vervuld – GvL nr. 417
Zoals de mensen leven doen de vogels niet, GvL, nr. 566
Zo lang er mensen zijn op aarde – GvL, nr. 567
Aan U behoort, o Heer der Heren – GvL, nr. 574
De steppe zal bloeien – GvL, nr. 591
Een schoot van ontferming is onze God – GvL, nr. 600
Gezegend die de wereld scheidt – GvL, nr. 603
Zie de zon, zie de maan (geschikt voor kinderen) – NLB (Psalm 8b)
Bergen kunnen het – NLB (psalm 98c)
In het begin lag de aarde verloren (geschikt voor kinderen) – NLB, nr. 162
Zoals een bloem- NLB, nr. 220
O Schepper God, die alles grondt (vert. van Deus creator omnium) – NLB, nr. 236
Kom Schepper Geest (met wind in de haren) – NLB, nr. 697
Dragende, moederlijke God – NLB, nr. 707
Wees geprezen, bron en schenker (Zonnelied van Franciscus) – NLB, nr. 742
God die leven hebt gegeven – NLB, nr.728
Loof God voor de vruchten – NLB, nr. 719
Liederen bij de oogst – NLB, nrs. 715-720
Jesaja heeft het eeuwen geleden voorzien – NLB, nr.772
Het leven op aarde is vreugde en rijkdom – NLB, nr.880
De vogels van de bomen – NLB, nr.979
Gij voedt de vogels in de bomen – canon – NLB, nr.981
In de bloembol is de krokus – NLB, nr.982
Bron van het zijnde (bij Genesis 1) – NLB, nr.987
Zittend in het gras, alleluia – canon – NLB, nr.988

Psalmen en kantieken

Psalm 8, Heer onze Heer, hoe machtig is uw naam - Gvl, nr. 8c NLB, nr 358 Rsb
Psalm 19-2, Gvl,
Psalm 72-2, Voor kleine mensen... - Gvl, nr. 476 Rsb, 72a NLB, nr. 476 Rsb
Het lied in de vuuroven - nr. 491 Gvl, nr. 255 Rsb
Almachtige, verheven Heer - nr. 400 Lbk

NUTTIGE WEBSITES

Voor vieringen met kinderen en/of jongeren: In katholieke kringen is helaas nog maar weinig materiaal ontwikkeld voor vieringen met jongeren en/of kinderen. Een van de weinige katholieke sites met materiaal speciaal voor deze doelgroep is: <http://www.geloventhuis.nl/2008/schatten-oogsten-vrede-en-st-franciscus/bidden-en-vieren/het-zonnelied-voor-kinderen.html>

In protestantse kringen is veel meer materiaal beschikbaar. Zie voor een viering met jongeren b.v.: http://www.jeugdwerkidee.nl/00/jeugdwerkidee/pdf/20060206163335/351/De_schepping_beheren.html) en voor een viering met kinderen:

<http://www.sirkelslag.nl/download/CAwdEAwUUkdBXg==&type=pdf>

Micha Nederland heeft veel liturgisch materiaal ontwikkeld, waarbij ook steeds aandacht is voor kinderen en jongeren. Zie: www.michanederland.nl onder 'downloads'.

Voor verder liturgisch materiaal:

www.scheppingvieren.nl : verhalen en gebeden, liederen en rituelen. Deze kunnen vrij worden gebruikt in vieringen en bijeenkomsten, en voor persoonlijke bezinning.

www.ecen.org : ECEN is het oecumenische netwerk van Europese kerkelijke organisaties op het terrein van milieu en duurzaamheid. Op hun website staat liturgisch materiaal (in het Engels, Frans en Duits) dat kan worden gedownload en voor eigen gebruik mag worden bewerkt.

www.arocha.nl : A Rocha is een beweging van christenen die vanuit hun geloof zorgen voor Gods schepping. In Nederland adopteren elf lokale groepen natuurgebieden en dragen er zorg voor natuurbeheer en monitoring. A Rocha motiveert kerken om te zien naar de schepping. Jaarlijks plaatst A Rocha op haar site een themapakket voor kerken.

Voor actuele informatie over kerk & milieu

www.kerkenmilieu.nl : een oecumenische site met informatie over kerken en het milieu, met columns, agenda en links naar andere christelijke 'groene websites'.

www.ecokerk.be: Een Vlaamse site met actuele informatie over kerk en ecologie.

www.groenekerken.nl : Steeds meer Nederlandse kerken kiezen voor duurzaamheid. De GroeneKerken-actie brengt al deze kerken en hun inspanningen in kaart. Om van elkaar te leren en anderen enthousiast te maken.

www.groengeloven.com : GroenGeloven wil mensen inspireren, om al of niet vanuit het geloof, na te denken over duurzaamheid.

